

WIJNS, DE HERVORMDE KERK (gewijd aan St. Vitus)

Het laat-romaanse, bakstenen kerkje uit het eind van de 12de eeuw is evenals de toren diverse malen hersteld en gewijzigd, onder andere in 1779, 1862, 1870, 1898 en 1904.

Blijkens moeten in het metselwerk van de toren moet de kerk vroeger 2.30 meter lager zijn geweest. In het muurwerk zijn restanten van dichtgemetselde, romaanse lichtopeningen te zien. De huidige, rondbogige vensters zijn waarschijnlijk 18de eeuws (1779?). Het inspringende, binnen halfronde en buiten driezijdige koor heeft schalken op de hoeken van de sluiting. De zuiddeur dateert uit de 18de eeuw. In de noordmuur bevindt zich een dichtgemetselde, middeleeuwse toegang, afgesloten door een korfboog onder een spitsboog. De toren, die iets jonger is dan de kerk, is aan de bovenzijde vernieuwd. De benedenzijde is in 1904 gedeeltelijk ommetseld. De wijzerplaten van het uurwerk werden in 1895 vervaardigd.

Het interieur wordt afgedekt door een 18^{de}eeuws tongewelf. Trekbalken rusten op geprofileerde, gotische sleutelstukken en op korbeels en muurstijlen. De voet van deze stijlen steunt in het koor op een richel, die mogelijk het restant is van een stenen gewelf. In de koormuren bevinden zich het sacramentshuisje en enige andere nissen.

In 1634 kreeg de kerk enige, later weer verloren gegane, geschilderde glazen. Mogelijk werden in hetzelfde jaar de preekstoel en het doophek gemaakt. De zwart geschilderde en met goud gehoopte preekstoel heeft een kuip met toogpanelen en op de hoeken gecanneleerde pilasters met Ionische kapitelen. De pilasters rusten op gesneden dragers. Het doophek heeft gedraaide balusters. Binnen het hek staat het doopbekken op een stander. Een bank in het koor heeft evenals het doophek gedraaide balusters. Eenvoudige open mannen- en vrouwenbanken in de oorspronkelijke opstelling hebben een 19de eeuwse imitatie-houtbeschildering, die in 1977 werd hersteld.

Voor het doophek liggen een hoofdsteen met een uitvoerig opschrift en twee grafzerken met in de medaillons op de hoeken vier leeftijdskoppen.

Bij de kerkrestauratie in 1977 onder leiding van het architectenbureau P. B. Offringa werden opgravingen in de kerk uitgevoerd. Toen gedane vondsten zijn in de voorkerk in een vitrine opgesteld: een fragment van een sarcofaagdeksel, scherven geschilderd glas, plavuizen, een voet van een kandelaar en restanten van kannen.

Het orgel werd in 1889 gebouwd door de toen nog jonge firma Bakker en Timmenga. Onder het instrument een pei met toegangsdeuren, die worden geflankeerd door ionische pilasters.

Het éénklaviers instrument met gekoppeld pedaal heeft de volgende dispositie:

Prestant	8'
Holpijp	8'
Viola di Gamba	8'
Octaaf	4'
Fluit	4'
Woudfluit	2'
Ventiel.	

S. ten Hoeve
1979

Literatuur:

- Voorlopige lijst der Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst, blz. 326-327, 's-Gravenhage 1933.

